

Stručni rad

FORMATIVNI TRETMAN VELIKOG SLOVA

Martina Hribernik

Osnovna škola Antona Aškerca Velenje

Sažetak

Posao učitelja uvijek zahtijeva nešto novo, nešto zanimljivo. Sa sigurnošću mogu reći da je formativno učenje nešto zanimljivo, izazov. Učenici postaju svjesni svoje odgovornosti, postaju samokritični. Prije nego što se pozabavimo gradivom, važno je saznati kakvo je predznanje učenika i od toga graditi. Učeci o velikom slovu, učenici su samo došli do pravilne uporabe velikog slova prilikom pisanja. Također su sami provjerili svoje znanje. Veliki naglasak stavljamo i na to da učenici pomažu jedni drugima kako bi bili spremni pitati ako nešto ne razumiju. Pritom je važno da su sve svjesniji da su oni odgovorni za svoj rad i znanje, a ne samo mi učitelji ili njihovi roditelji.

Ključne riječi: formativno učenje, odgovornost, međusobna pomoć

1. FORMATIVNO UČENJE

Kad mi kao nadobudni nastavnici dolazimo s fakulteta na službena mjesta, puni smo ideja i planova. Tijek života i učenja povuče nas u vrtlog posla. Ubrzo počinjemo misliti da je naš posao na pravom putu. Uvodna motivacija, objašnjenje, primjeri na tabli, vježbe i domaća zadaća. Učenici su obično pasivni slušatelji i prepisivači. Slijedi provjera znanja. Često se događalo da učenici ne stječu znanja te smo morali ponavljati i utvrđivati gradivo. Slijedila je usmena procjena pred tablom, a kasnije i pismena provjera znanja. Ovakav način rada se ponavljao. Kad smo se sada, nakon korone, vratili u školske klupe, učenici su bili još pasivniji, nezainteresirani, umorni od svega. Shvatila sam da ću morati promijeniti svoj način rada. Peršolja kaže da učenika trebamo uključiti u planiranje ciljeva i omogućiti mu da bude što aktivniji tijekom obrade nove materije koja je u optimalnim okolnostima prilagođena pojedincu. Sve to kako bi se aktivnije uključili u postupak samoregulacije učenja i time prihvatili veću odgovornost za svoje znanje i ocjenjivanje. Formativno praćenje znanja je kontinuirano praćenje napretka učenika. Bitan dio je kvalitetna povratna informacija sa savjetima o poboljšanju znanja. Učitelj može holistički pratiti učenika i imati sveobuhvatan uvid u djetetovo učenje i znanje, budući da se stjecanje informacija ne svodi na uži dio pismenog ocjenjivanja ili povremenog usmenog ocjenjivanja. [1.]

Prepoznavanje formativnog praćenja znanja u učionici

- Učenici su samostalni, aktivni (rade, razmišljaju, postavljaju pitanja) a ne samo pasivni slušatelji.
- Učenici u razredu rade više od učitelja.
- Učenici su svjesni ciljeva, mogu prosuditi što znaju, a što ne, te razviti strategije samopomoći.
- Komunikacija učitelja je drugačija. Koristi frazu: ti ćeš mi pokazati umjesto provjeriti ću. Umjesto da učenicima ponudi odgovor i rješenje, nastavnik im postavlja dodatna pitanja i usmjerava ih na razmišljanje, dijalog i pronalaženje rješenja.
- Vođenje postupka učenja prepušteno je učeniku. To ne znači da sve nauči sam (da nema učiteljevog frontalnog objašnjenja niti rada na tabli). Riječ je o postupnom uvođenju samokontrole i samoregulacije učenja.
- Učenik ima stalnu priliku pokazati znanje i napredovati (prikupljanje dokaza o znanju).
- Učitelji i učenici koriste povratnu informaciju o znanju i napretku. Odričemo se presude u obliku bodova, ocjena i postotaka. [2.]

2. PLAN RADA

Sat započinjem dijagnostikom predznanja, gdje se kod učenika pokazuju zanimljiva razmišljanja i često pogrešno razumijevanje pojmova. Ovisno o dijagnostici odlučujem o nastavku, što može biti frontalno objašnjenje ili otkrivanje u parovima ili grupama. Osnovno načelo je da učenici budu što aktivniji. Nakon toga, slijedi samostalan rad koji se odvija u raspravi u parovima ili u grupama. Učim ih da sami provjeravaju rješenja, učenici znaju tražiti pomoć ako ne razumiju. [1.] Nakon nekoliko sati slijedi prvi dokaz znanja (proizvod), kada mogu pokazati što razumiju i kako.

2.1 TRETMAN VELIKOG I MALOG SLOVA

U 6. razredu na časovima slovenskog jezika ponavljamo uporabu velikog i malog slova. S obzirom na moje poznavanje kurikuluma 5. razreda, znam da oni već znaju dio gradiva o tome. Nastava koja će se odnositi na ovu temu odvijat će se u obliku formativnog učenja.

2.2. DIJAGNOSTIKA

Na početku sata pokušavam saznati predznanje učenika. Postavljaju sebi pitanja:

- Što već znam o ovome?
- Što me još zanima? Što bi volio znati?
- Kako ću steći znanje koje želim?
- Koji je najlakši način za učenje?
- S kim ću učiti?
- Što trebam prilikom učenja?

Učenici odgovaraju, prave plan rada, a ujedno preuzimaju odgovornost za svoj rad ili znanje.

2.3 POSTAVLJANJE CILJEVA

Zajedno pokušavamo postaviti ciljeve koje želimo postići. S ovim kurikulumom je to lakše jer učenici već imaju neka predznanja. Svoje ciljeve zapisuju u bilježnicu.

Moći ću ispravno napisati:

1. vlastita imena bića s jednom i više riječi,
2. zemljopisna vlastita imena s jednom i više riječi,
3. stvarna vlastita imena s jednom i više riječi,
4. pridjeve iz vlastitih imena,
5. posvojne pridjeve izvedene od vlastitih imena,
6. pridjeve iz vlastitih zemljopisnih imena,
7. nazive dana i mjeseci,
8. imena praznika.

2.4 POSTUPAK RADA

Učenici se podijele u grupe. Sama biram voditelje, oni onda biraju kolege iz razreda s kojima bi željeli raditi. U grupi su četiri učenika. Diješe uloge; voditelja (već sam ja imenovala), pisača, komunikatora s učiteljicom, grupama, ljudima, internetom... i onoga koji će predstavljati njihov rad. Uz pomoć projekcije napišem im 1. izazov. Na papir napišu 10 rečenica bez velikih slova. List se šalje sljedećoj grupi, koja ga mora prepisati u bilježnicu dodavanjem velikih slova. Kada se završi, list se vraća u izvornu grupu na pregled.

Drugi izazov je nadogradnja prvog. Svaka grupa dobiva svoje polje istraživanja prema ciljevima koje smo postavili na početku. Učenici koriste udžbenik, internet, priručnike za istraživanje pravila, bilješke i zapisuju primjere. Kad procijene da su savladali gradivo, za kolege iz razreda pripremaju tabličnu sliku. Posebno ih upozoravam da mora biti jasna, očita, precizna i pravopisno ispravna. Kad završe, komunikator mi donese konačni rad na pregled. 3. izazov je zahtjevan, jer svoje znanje i saznanja moraju prezentirati svojim kolegama iz razreda. Kolege moraju prepisati gradivo u bilježnicu. 4. izazov. Slijede dokazi o znanju. Pitam učenike kako bi dokazali svoje znanje. Oni daju svoje prijedloge. Nekako dolazimo do zajedničkog zaključka da bi svaka grupa sastavila radni list s velikim slovom iz područja koje su istraživali. Napisali bi i rješenja. Kada to učine, prosljeđuju ga sljedećoj grupi. Ona ga ispuni i vraća. Nakon što shvate gdje su problemi, sjednu u parove i pomažu jedni drugima u rješavanju. Ponovno pregledavaju list iz početka ako je sve točno riješeno. Učenica koja je u ovom razredu prepoznata kao darovita ima drugačiji zadatak. Iz svakog zadanog cilja mora napisati primjere pisanja velikog slova. Na samom kraju, provjeravamo gradivo još na način da ova učenica izgovori riječ koju učenici moraju zapisati. Da bi posao bio zabavan, postavimo čašice. Onaj tko je pogodi ping pong lopticom ne treba zapisati riječ. U slučaju da promaši, točno ispisiuje postavljenu riječ na tablu.

Slika 1: Proverjavanje (podrijetlo: M. Hribernik – osobni arhiv)

3. ZAKLJUČAK

Nastava je postupak koji predstavlja mnoge izazove i očekivanja. Ima ih puno, jer svi nešto očekuju, bilo da se radi o roditeljima, ravnateljima, i ne manje važno, učenicima. No, budući da se društvo stalno mijenja, moramo se i mi učitelji prilagoditi. Ne možemo više predavati kao prije deset godina. Moramo ići ukorak s djecom, otkrivati njihove prednosti. Naučiti ga da bude svjestan da ima važnu ulogu u tom postupku. Mora postati samokritičan i znati se samovrednovati. A u tome će nam pomoći upravo formativno učenje.

4. LITERATURA

[1.] Peršolja, M. (2019). Formativno spremljanje znanja v praksi. Ljubljana: Narodna in univerzitetna knjižnica.

[2.] <https://formativno.si/formativno-spremljanje/> (30. 3. 2022)